

SPIS TREŚCI

Objaśnienia skrótów	11
Uwagi wstępne	13
Rozdział I. NAZWA I RYS HISTORYCZNY. POJĘCIE DYPLOMACJI ORAZ POJĘCIE, ŹRÓDŁA I KODYFIKACJA PRAWA DYPLMATYCZNEGO	19
1. Nazwa i rys historyczny	19
2. Dyplomacja polska	25
3. Pojęcie dyplomacji	28
4. Pojęcie prawa dyplomatycznego	29
5. Źródła prawa dyplomatycznego	30
6. Kodyfikacja prawa dyplomatycznego	32
Rozdział II. ORGANY WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE PAŃSTW DO SPRAW STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH	39
1. Pojęcie i podział	39
2. Organy wewnętrzne o kompetencjach w zakresie stosunków międzynarodowych	40
a. Parlament — (40) b. Głowa państwa — (42) c. Premier i rząd — (43) d. Minister spraw zagranicznych — (45)	
3. Ministerstwo spraw zagranicznych	46
4. Minister i Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP	49
5. Inne centralne organy	51
6. Organy państwa działające za granicą	52
a. Charakter i rodzaje organów działających za granicą — (52) b. Stałe misje dyp- lomatyczne — (52) c. Kurierzy dyplomatyczni — (54) d. Specjalne organy quasi- -dyplomatyczne (quasi-dyplomacja) i quasi-konsularne — (55) e. Urzędy konsularne — zawodowe i honorowe — (57) f. Biura radcy (<i>attaché</i>) handlowego oraz stanowiska radcy ekonomicznego — (57) g. Instytuty kultury, ośrodki informacyjne itd. — (58) h. Stałe misje państw przy organizacjach międzynarodowych i delegacje na konferencje — (59) i. Misje specjalne <i>ad hoc</i> — (60) j. Oddziały wojskowe — (61) k. Misje wojskowe — (62) l. Okręty wojenne — (63) m. Przedstawiciele państw w komisjach międzynarodowych — (63) n. Doraźne siły ONZ — (64)	
Rozdział III. USTANAWIANIE STOSUNKÓW DYPLMATYCZNYCH	67
1. Określenie stosunków dyplomatycznych i służby dyplomatycznej	67

2. Prawo legacji (<i>ius legationum</i>)	68
3. Nawiązanie stosunków dyplomatycznych	70
4. Prawo legacji w świetle prawa wewnętrznego	72
5. Sprawa uznania a stosunki dyplomatyczne	72
a. Uznanie państwa — (72) b. Uznanie rządu — (74) c. Pojawienie się dwóch rządów, okupacja terytorium i zmiany systemowe oraz zmiany na stanowisku szefa państwa lub rządu — (75)	
6. Podmioty prawa legacji	77
a. Konfederacja — (78) b. Federacja — (79) c. Rządy emigracyjne, narody walczące o wyzwolenie spod obcej okupacji — (81)	
7. Prawo legacji Stolicy Apostolskiej	83
8. Prawo legacji krajów zależnych, niektórych małych państw, w tym utrzymujących specjalne stosunki z jednym z państw, oraz Zakonu Maltańskiego	83
a. Państwa zależne — (83) b. Małe państwa — (84) c. Zakon Maltański — (85)	
Rozdział IV. FUNKCJE DYPLMATYCZNE	87
1. Ewolucja funkcji dyplomatycznych	87
2. Znaczenie odpowiedniego doboru, wykształcenia i przygotowania zawodowego kadr służby dyplomatyczno-konsularnej oraz rola zaplecza naukowego	90
3. Najważniejsze funkcje dyplomatyczne	91
4. Reprezentowanie interesów państwa trzeciego i jego obywateli	97
5. Wspólne przedstawicielstwa (ambasady, misje, konsulaty)	98
Rozdział V. RODZAJE, KLASY, RANGI, TYTUŁY SZEFOW I CZŁONKÓW MISJI DYPLMATYCZNYCH. ZASADY PRECEDENCJI ORAZ KORPUS DYPLMATYCZNY	101
1. Rodzaje	101
2. Klasy	101
a. Pierwsza klasa — (103) b. Druga klasa — (103) c. Trzecia klasa — (104)	
3. Stolica Apostolska	105
4. Zasady pierwszeństwa (precedencji) między szefami misji dyplomatycznych	107
5. Zasada równości między szefami misji	109
6. Rangi i zasady pierwszeństwa członków personelu misji dyplomatycznej	110
7. <i>Attachés</i> wojskowi	113
8. Korpus dyplomatyczny	116
Rozdział VI. POCZĄTEK I KONIEC FUNKCJI DYPLMATYCZNYCH	119
1. Mianowanie i objęcie funkcji przez szefa misji dyplomatycznej	119
a. <i>Agrément</i> — (119) b. Listy uwierzytelniające — (123) c. Akredytacja stałego i tymczasowego <i>chargé d'affaires</i> — (127) d. Mianowanie członków personelu misji dyplomatycznej oraz kwestia jej liczebności — (128) e. Obowiązek notyfikowania państwu przyjmującemu o zmianach w składzie osobowym misji dyplomatycznej — (130) f. Siedziba misji dyplomatycznej — (131)	
2. Zakończenie funkcji szefa i członków misji dyplomatycznej	131
a. Różnorakie powody — (131) b. Zawieszenie stosunków dyplomatycznych — (132) c. Zerwanie stosunków dyplomatycznych — (133) d. Tymczasowe wycofanie szefa misji — (135) e. Tymczasowa ewakuacja misji — (136) f. Brak stosunków dyplomatycznych — (137) g. Utrata podmiotowości prawnomiedzynarodowej przez państwo — (137) h. Zmiany konstytucyjne i systemowe oraz zmiany na stanowisku głowy państwa — (137) i. <i>Persona non grata</i> i osoba niepożądana — (138) j. Ekspulsja — (140) k. Koniec funkcji stałego szefa misji dyplomatycznej — (141) l. Listy odwołujące — (141) ł. Koniec misji pozostałych członków misji dyplomatycznej — (141)	

Rozdział VII. PRZYWILEJE I IMMUNITETY DYPLMATYCZNE	143
1. Terminologia	143
2. Uzasadnienie teoretyczne przywilejów i immunitetów	144
a. Teoria reprezentacji — (145) b. Teoria eksterytorialności — (146) c. Teoria funkcjonalna („swobody funkcji”) — (147)	
3. Obowiązek respektowania ustawodawstwa i zwyczajów państwa przyjmującego i niemieszania się do jego spraw wewnętrznychX	148
4. Zasada niedyskryminacji, wzajemności i największego uprzywilejowania	151
5. Odpowiedzialność za naruszenie przywilejów i immunitetów	155
6. Immunitet państwa a przywileje i immunitety dyplmatyczne	161
7. Zakres osobowy, terytorialny i czasowy korzystania z przywilejów i immunitetów dyplmatycznych	163
a. Zakres osobowy — (163) b. Zakres terytorialny — (166) c. Zakres czasowy — (167)	
8. Nietykałość osobista	169
9. Pomieszczenia i majątek misji dyplmatycznej	177
a. Definicja i funkcjonalny zakres przywilejów i immunitetów pomieszczeń — (177)	
b. Nietykałość i immunitet jurysdykcyjny pomieszczeń misji dyplmatycznych — (178) c. Majątek, fundusze i aktywa (m.in. konta bankowe) misji dyplmatycznych — (184) d. Zwolnienie misji i jej pomieszczeń od opłat, podatków, opłat celnych, obciążeń służby publicznej, przepisów o ubezpieczeniu społecznym itd. — (185) e. Status pomieszczeń, w których znajdują się archiwa i dokumenty misji, status samych archiwów, dokumentów i korespondencji misji, jak również korespondencji i dokumentów członków personelu dyplmatycznego i techniczno-administracyjnego misji — (186) f. Azyl dyplmatyczny — (187)	
10. Immunitet jurysdykcyjny	191
a. Uwagi ogólne — (191) b. Immunitet od jurysdykcji karnej — (192) c. Immunitet od jurysdykcji cywilnej i administracyjnej oraz m.in. kwestia prywatnej działalności zarobkowej — (194) d. Broń palna — (198) e. Zeznawanie w charakterze świadka i doreczanie pism procesowych — (199) f. Zrzeczenie się immunitetu jurysdykcyjnego — (201) g. Zrzeczenie się immunitetu egzekucyjnego — (202) h. Sposoby dochodzenia roszczeń w stosunku do misji dyplmatycznej i jej członków — (205)	
11. Komunikowanie się z władzami państwa przyjmującego, swoboda poruszania się, porozumiewania się, korespondencja urzędowa, poczta dyplmatyczna, kurierzy dyplmatyczni i nadajnik radiowy	206
a. Komunikowanie się z władzami i obywatelami państwa przyjmującego — (206)	
b. Swoboda komunikowania się z własnym rządem, misjami dyplmatycznymi, urzędami konsularnymi itd. — (207) c. Swoboda poruszania się — (207) d. Status kuriera i poczty dyplmatycznej — (208) e. Nadajnik radiowy — (211)	
12. Zwolnienia celne i podatkowe członków misji dyplmatycznej	212
13. Inne przywileje i immunitety, takie jak: zwolnienia od świadczeń osobistych, obciążeń wojskowych, obowiązków rejestracyjnych, zwolnienia w zakresie ubezpieczeń społecznych, prawo do wywieszania flagi, godła i ich ochrony oraz prawo do kaplicy	216
14. Pasporty dyplmatyczne, służbowe MSZ, wizy, legitymacje, <i>laisser-passer</i> , listy polecające, glejty bezpieczeństwa („żelazne listy”)	219
a. Pasporty dyplmatyczne i służbowe MSZ — (219) b. Wizy — (221) c. Legitymacje członków misji dyplmatycznych i urzędów konsularnych — (223) d. <i>Laisser-passer</i> — (224) e. Listy polecające — (224) f. Glejty bezpieczeństwa („żelazne listy”) — (224)	
15. Przywileje i immunitety dyplmatyczne w okolicznościach wyjątkowych, takich jak wojna, zerwanie stosunków dyplmatycznych, konflikty o charakterze wewnętrznym, stan wyjątkowy i wojenny	225

Rozdział VIII. MISJE SPECJALNE	233
1. Pojęcie i podstawy prawnomiędzynarodowe	233
2. Podstawowe rodzaje misji specjalnych oraz ich zakres osobowy	236
3. Przywileje i immunitety	238
a. Zakres rzeczowy — (238) b. Zakres czasowy i terytorialny — (240)	
Rozdział IX. PRAWO DYPLMATYCZNE ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH	243
1. Rozwój i kodyfikacja oraz źródła prawa dyplmatycznego organizacji międzynarodowych	243
2. Pojęcie prawa dyplmatycznego organizacji międzynarodowych	246
3. Kwestia podmiotowości prawnomiędzynarodowej organizacji międzynarodowych oraz ich osobowości w prawie wewnętrznym państw	247
4. Prawo legacji organizacji międzynarodowych	248
5. Stałe misje państw przy organizacjach międzynarodowych	249
6. Delegacje do organów i na konferencje organizacji międzynarodowych	252
7. Funkcjonariusze międzynarodowi	252
8. Przywileje i immunitety	253
Rozdział X. ROKOWANIA DYPLMATYCZNE, KONFERENCJE MIĘDZYNARODOWE, PEŁNOMOCNICTWA, JĘZYK DYPLMATYCZNY, KURTUAZJA MIĘDZYNARODOWA ORAZ PROTOKÓŁ DYPLMATYCZNY	257
1. Bezpośrednie rokowania dyplmatyczne	257
2. Delegacje na rokowania dwustronne i wielostronne	259
3. Konferencje międzynarodowe	260
a. Zwoływanie i skład konferencji — (261) b. Zasada suwerennej równości państw i głosowanie — (262) c. Posiedzenie inauguracyjne — (263) d. Władze i organizacja pracy konferencji — (264)	
4. Pełnomocnictwa	267
5. Instrukcje negocjacyjne	268
6. Język dyplmatyczny	269
7. Kurtuazja międzynarodowa oraz protokół dyplmatyczny	270
Rozdział XI. NAZWA, ZARYS HISTORYCZNY, POJĘCIE, ŹRÓDŁA I KODYFIKACJA PRAWA KONSULARNEGO	273
1. Nazwa i zarys historyczny	273
2. Pojęcie i źródła prawa konsularnego	276
3. Kodyfikacja prawa konsularnego	277
Rozdział XII. USTANAWIANIE STOSUNKÓW KONSULARNYCH	281
1. Stosunki konsularne i ich ustanawianie	281
2. Nawiązywanie stosunków konsularnych oraz kwestia tzw. „prawa konsulatu”	281
3. Podmioty „prawa konsulatu”	282
4. Stosunki konsularne a sprawa uznania	283
5. Ustanowienie urzędu konsularnego, jego klasy, siedziby i okręgu konsularnego	285
6. Okręg konsularny, sieć konsularna i siedziba urzędu konsularnego	287
7. Ustanowienie honorowego urzędu konsularnego, jego szefa, klasy siedziby i okręgu konsularnego	288
8. Stosunki dyplmatyczne a stosunki konsularne	289
Rozdział XIII. ORGANY DO SPRAW REALIZACJI STOSUNKÓW KONSULARNYCH, KLASY KIEROWNIKÓW URZĘDÓW KONSULARNYCH, CZŁONKOWIE PERSONELU ZAWODOWEGO I HONOROWEGO URZĘDU KONSULARNEGO,	

ICH MIANOWANIE, KWESTIA ICH OBYWATELSTWA ORAZ STANU LICZEB- NEGO URZĘDU KONSULARNEGO	291
1. Urzędy konsularne oraz ich kategorie i klasy	291
2. Klasy kierowników urzędów konsularnych	291
3. Urzędnicy konsularni	293
a. Zawodowi urzędnicy konsularni — (294) b. Honorowi urzędnicy konsularni — (294)	
4. Pracownicy konsularni	297
5. Członkowie personelu służby	298
6. Członkowie personelu prywatnego	298
7. Pracownicy honorowych urzędów konsularnych	298
8. Mianowanie członków urzędu konsularnego oraz kwestia obywatelstwa	298
9. Zasady pierwszeństwa	299
10. Kwestia przedstawicielskiego charakteru konsula oraz jednolitości służby dyplomatycznej i konsularnej	300
11. Korpus konsularny	301
Rozdział XIV. FUNKCJE KONSULARNE	305
1. Uwagi ogólne	305
2. Najważniejsze funkcje konsularne	308
3. Możliwości pełnienia funkcji konsularnych przez członka misji dyplomatycznej	315
4. Dokonywanie aktów dyplomatycznych przez urzędników konsularnych	318
5. Powierzenie konsulowi reprezentacji państwa wysyłającego przy organizacji między- narodowej	319
6. Wykonywanie funkcji konsularnych w państwie trzecim	320
7. Wykonywanie funkcji konsularnych na rzecz państwa trzeciego	320
8. Mianowanie tej samej osoby urzędnikiem konsularnym przez dwa lub więcej państw	321
9. Funkcje konsułów honorowych	321
Rozdział XV. POCZĄTEK I KONIEC FUNKCJI KONSULARNYCH	323
1. Mianowanie i dopuszczanie do wykonywania funkcji kierownika urzędu konsular- nego	323
a. Listy komisyjne — (325) b. <i>Exequatur</i> — (326) c. Tymczasowe dopuszczenie do wykonywania funkcji kierownika urzędu konsularnego — (328) d. Tymczasowe wyko- nywanie funkcji kierownika urzędu konsularnego — (329)	
2. Zakończenie funkcji konsularnych	331
3. Początek i koniec funkcji konsula honorowego	332
4. Obowiązek notyfikowania państwu przyjmującemu o nominacjach, przybyciu i wyjazdach oraz wszelkich zmianach w składzie osobowym urzędów konsularnych	333
Rozdział XVI. PRZYWILEJE I IMMUNITETY KONSULARNE	335
1. Teoria funkcji w odniesieniu do przywilejów i immunitetów konsularnych	335
2. Niestosowanie dyskryminacji, zasada wzajemności i największego uprzywilejowania	336
3. Obowiązek poszanowania ustawodawstwa wewnętrznego	336
4. Zakres osobowy i rzeczowy przywilejów i immunitetów konsularnych, prywatna działalność członków personelu urzędu konsularnego oraz kwestie związane z ich obywatelstwem	336
5. Początek i koniec przywilejów i immunitetów konsularnych	339
6. Zrzeczenie się przywilejów i immunitetów konsularnych	341
7. Swoboda poruszania się oraz zakres terytorialny przywilejów i immunitetów konsu- larnych	342
8. Nietykalność osobista	344
9. Immunitet jurysdykcyjny	346
10. Sprawa obowiązku składania zeznań w charakterze świadka	349

11. Swoboda komunikowania się, kurier i poczta konsularna, kontaktowanie się z władzami i obywatelami państwa przyjmującego, własnymi władzami i obywatelami, obowiązek powiadamiania o zatrzymaniu i aresztowaniu, zgonach, rozbiciach statków oraz kwestia języka urzędowego korespondencji	351
12. Zwolnienie od opłat i podatków	353
13. Zwolnienie od opłat celnych i rewizji celnej	355
14. Zwolnienie od świadczeń osobistych i rzeczowych, od rejestracji cudzoziemców, od zezwoleń na pracę oraz od ubezpieczeń społecznych	356
15. Przywileje i immunitety dotyczące pomieszczeń konsularnych	357
a. Pojęcie pomieszczeń konsularnych — (357) b. Kwestia nietykalności pomieszczeń konsularnych — (358) c. Kwestia rekwizycji, wywłaszczenia i rewizji — (360) d. Archiwa konsularne i korespondencja urzędowa — (360) e. Status rezydencji kierownika urzędu konsularnego i pozostałych członków urzędu konsularnego — (361)	
16. Kwestia udzielania azylu w pomieszczeniach konsularnych	362
17. Ułatwienia przy nabywaniu pomieszczeń, zwolnienia podatkowe i celne	363
18. Prawo urzędu konsularnego do używania flagi i godła państwowego	364
19. Sytuacja członków urzędu konsularnego, ochrona pomieszczeń i archiwów konsularnych oraz interesów państwa wysyłającego w okolicznościach wyjątkowych, a szczególnie zerwania stosunków konsularnych i konfliktu zbrojnego	365
20. Prerogatywy, przywileje i immunitety honorowych urzędników konsularnych i członków ich rodzin oraz personelu honorowego urzędu konsularnego	367
Wybrana literatura	371